
Státníci jednali o změnách klimatu

Státníci jednali o změnách klimatu

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Za posledních sto let se průměrná teplota na Zemi zvýšila o šest desetin stupně Celsia. Hladina moří stoupla o deset až dvanáct centimetrů. Čtyřicet procent arktického ledu zmizelo a tají i ledovce vysokohorské. Podle většiny vědců za tím vším stojí člověk a jeho chování. Generální tajemník OSN Pan Ki-mun proto vybízí státy, aby si rychle začaly hledět světového klimatu. Výzvu adresoval účastníkům dosud největšího setkání státníků, kteří v New Yorku o změnách klimatu jednají. Schůzky se účastní představitelé více než sto padesáti zemí, je mezi nimi přes osmdesát hlav států a šéfů vlád. Českou republiku zastupuje prezident Václav Klaus. Tady je záznam jeho projevu.

/ukázka/

Václav KLAUS, prezident České republiky

Vážený předsedající, draží kolegové, dámy a pánové. Můj předřečník se zmínil o otázce odpovědnosti a já bych rád začal tímtež tématem. Je odpovědností politiků vědět, kdy musíme jednat. Naší povinností je mít takové veřejné politiky, které reagují na možná ohrožení našich zemí. Musíme také vytvářet partnerství s kolegy z ostatních zemí, pokud nelze problém řešit uvnitř státních hranic a vlastně i toto je jedním z důvodů pro existenci takových institucí, jako je OSN. Politikové ovšem musí zajistit, aby náklady na veřejné politiky, které prosazují, nepřesáhly ty přínosy, které tyto politiky mají. Musejí pečlivě zvažovat a analyzovat své projekty i iniciativy, musejí to činit i pokud to bude nepopulární, pokud by to znamenalo to, že půjdeme proti dané módě a politické korektnosti. Rád bych vlastně řekl, že gratuluji generálnímu tajemníkovi OSN Pan Ki-munovi za organizování této konference a za to, že také vlastně tady má toto téma globálních změn. Toto téma je opravdu takové, že my musíme velmi, velmi zvažovat, ještě než učiníme nějaké rozhodnutí, ale já se nedomnívám, že by vlastně ty hrozby byly tak závažné. Nyní bych rád to vše zasadil do kontextu. Zaprvé i navzdory tomu uměle vytvářenému přesvědčení můžeme říci, že globální růst teplot v minulých desetiletích je velmi malý v historickém srovnání a téměř zanedbatelný, pokud jde o jeho dopad na lidi a jejich činnosti. Za druhé hypotetická hrozba spojená s budoucím globálním oteplováním závisí výhradně na velmi spekulativních prognózách, nikoli na minulých zkušenostech, trendech a tendencích. Tyto prognózy jsou založeny na poměrně krátké časové řadě a proměnných a na prognózovacích modelech, které nebyly prověřeny jako spolehlivé při vysvětlování minulého vývoje. Za třetí navzdory řadě proklamací, které jsou samoučelné, neexistuje vědecký konsensus o příčinách změn klimatu a my musíme přijmout to, že jak ti, kteří věří v to, že změny klimatu jsou způsobené člověkem, pak i ten druhý tábor, to znamená ti, kteří podporují hypotézu, že ty příčiny jsou dané přírodou samotnou, tak oba tyto tábory mají natolik silné argumenty, že je musíme vyslechnout. Abychom předčasně prohlásili, že jedna tato skupina, jeden tábor vítězí nad druhým, to by byla tragická chyba a já se obávám, že my tuto chybu činíme. Za čtvrté bych rád řekl, že jsou tu ti, kteří volají po okamžitých krocích, a ti, kteří před nimi varují. Racionální chování by mělo záviset na velikosti a pravděpodobnosti rizika a na rozsahu nákladů na vyhnutí se jemu. Já jakožto odpovědný politik, jako ekonom, jako autor v knize o hospodářských aspektech změnách klimatu, máje na vědomí všechny argumenty, bych rád uzavřel tím, že riziko je velmi malé. Náklady na jeho eliminaci jsou příliš vysoké a že aplikace fundamentálně interpretovaného principu pro potírání je chybné. Za páté bych rád řekl, že se nedomnívám, že globální oteplování je tak výrazné a zejména nepodporuju ty, kteří se domnívají, že to je způsobené člověkem. V zásadě je tu otázka zmiřování, kontrolování globálních změn, tématu, někdo je proto odhodlán do toho vkládat velké finanční prostředky, jiní naopak spoléhají na adaptaci, modernizaci, technickém pokroku a dále zvyšování i blahobytu do budoucnosti a vynakládání veřejných prostředků tam. Pak je tady ovšem druhá možnost, ta je méně ambiciózní, ale slibuje mnohem více, než tato první možnost. Za šesté celý tento problém nemá pouze svou časovou dimenzi, ale také ještě mnohem více důležitou prostorovou dimenzi, a to je velmi relevantní zde na půdě OSN. Různé úrovně rozvoje a příjmů v různých koutech světa znamená, že univerzální řešení je nespravedlivé a ve finále také diskriminační. Rozvinuté země nemají právo nanucovat, jaké, jakoukoli další zátěž na méně rozvinuté země. Pokud by si stanovily tyto ambiciózní cíle, tak to by asi mělo být zcela odstraněno ze seznamu doporučených politik. Já proto mám následující doporučení. OSN by měla zorganizovat dvě paralelní IPCC, tedy mezinárodní panely pro klimatické změny a měly by být vydány dvě zprávy, abychom tu neměli pouze tento monopol, aby to byl tedy podklad pro racionální debatu.

Měly by být poskytnuty, poskytnut prostor pro oba tyto tábory. Ve finále země by měly naslouchat jedna druhé, měly by se učit z chyb i úspěchů a každá země by měla mít možnost vytvořit si svůj vlastní plán na řešení tohoto problému. Tím bych vám rád poděkoval za pozornost. Domnívám se, že můžeme začít tím, že budeme méně klimatizovat tuto, tento sál, tuto budovu a tím budeme šetřit energiemi. Děkuji za pozornost.

/konec ukázky/

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

A ve studiu budou diskutovat klimatolog Jan Pretel. Dobrý večer.

Jan PRETEL, klimatolog, ČHMÚ

Hezký večer.

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Ivan Rynda, sociální ekolog, dobrý večer.

Ivan RYNDA, sociální ekolog, Fakulta humanitních studií UK

Dobrý večer.

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Marek Loužek, analytik Centra pro ekonomiku a politiku. Hezký večer.

Marek LOUŽEK, analytik, Centrum pro ekonomiku a politiku

Dobrý den.

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

A zdravím taky vicepremiéra a předsedu Strany zelených Martina Bursíka. Dobrý večer.

Martin BURSÍK, vicepremiér, předseda strany /SZ/

Dobrý večer.

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Pane předsedo, prezident Václav Klaus, jak jsme slyšeli, ve svém projevu mimo jiné prohlásil, že globální růst teplot je v historickém kontextu malý. Překvapilo vás to, nebo jste naopak čekal od prezidenta daleko radikálnější projev ještě? On ho dříve sliboval.

Martin BURSÍK, vicepremiér, předseda strany /SZ/

Tak on se věcně mýlí a já, popravdě řečeno, docela obdivuji jeho kuráž, že se vlastně pustil do debaty s experty a klimatology z mezivládního panelu pro klimatickou změnu a ty věci se mají za prokázané a ta debata o existenci či neexistenci globálních klimatických změn, jak tam zdůraznil portugalský premiér, který mluvil za Evropskou unii, už je za námi. Ale celkově musím říci, že ten projev pana prezidenta v OSN, alespoň z mého pohledu, byl měkčí, než jsem očekával, což při té vši "bídě" považuji za pozitivní. Myslím si, že ta škoda toho projevu bude menší možná, než jsme očekávali. Asi to bylo dáno také tím, že on si možná uvědomil, že ten jeho postoj je naprosto izolovaný a že žádný ze státníků tam s ničím podobným nevystupuje.

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Pane Pretete, když se podíváme na další detaily projevu prezidenta Václava Klause, on například říká: "Téma klimatických změn je dosud zcela jednostranně diskutováno." Když se ale podíváte třeba na své zkušenosti, na svá setkání s vědci mezinárodních fór, kolik vědců s ním tento názor sdílí?

Jan PRETEL, klimatolog, ČHMÚ

Já si myslím, že s panem profesorem tento názor nesdílí příliš mnoho vědců. Samozřejmě v literatuře se objevují práce, které hovoří, řekněme, klimaskepticky, což je názor pana prezidenta, ale jsou to skutečně ojedinělé, ojedinělé záležitosti. A mně na celé té věci vadí prostě ta její medializace a mám pocit, že i ze strany pana prezidenta, a teďka hovořím čistě o těch vědeckých aspektech. Prostě nepochopení problému. Tady prostě jako se říká, že vědci odhlasovali, že, že jsou to vybraní vědci, které jsou schopní odhlasovat tyto věci, nikolivěk ty závěry panelu IPCC se opírají o recenzovanou literaturu. V podstatě každý má právo do toho vstoupit.

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Pane Ryndo, hypotetické budoucí globální oteplování, jak uvedl dále v projevu Václav Klaus. Je to podle vás termín nebo spojení, které odpovídá realitě?

Ivan RYNDA, sociální ekolog, Fakulta humanitních studií UK

Myslím, že jste se dobře trefila. Vůbec nejde jenom o globální oteplování, jde o zásadní globální proměnu klimatu, které jsme svědky a která má dokonce mnohem důležitější projevy v takových věcech, jako jsou anomální situace ...

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Co to znamená?

Ivan RYNDA, sociální ekolog, Fakulta humanitních studií UK

V zimě horko, v létě zima. Jiný srážkový cyklus, obrovské množství srážek, které dopadá, jak jsme se mohli přesvědčit i v České republice na velmi malou plochu ve velmi krátkém časovém úseku, to všechno jsou projevy globálního oteplování, stejně jako zvyšující se četnost hurikánů nebo bořivých větrů. Mluvit o globálním oteplování je velká zkratka a velké zjednodušení.

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Pane Loužku, prezident Václav Klaus je toho názor, že v té klimatické kampani nejde o oteplování, ale o spor ekologie versus lidská svoboda. Souhlasíte s tím a jak to chápete?

Marek LOUŽEK, analytik, Centrum pro ekonomiku a politiku

Nevím, jestli řekl ekologie versus lidská svoboda. On říkal environmentalismus jako politická ideologie versus lidská svoboda. Já s tím, já s tím naprosto souhlasím, že to je spor mezi těmi, kdo hájí lidskou svobodu a mezi těmi, kdo hájí lidské regulace, nyní pod záminkou tedy globálního oteplování.

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Ale dnes, pardon, ale dnes už opravdu i dřívější odpůrci, například sám americký prezident George Bush, dřívější odpůrce Kjótského protokolu, změnil názor. Připouští, že globální oteplování je vážný problém, sám přichází s koncepcí. Někteří novináři proto nazývají Václava Klause globálním samotáfem. Skutečně nevidíte to tak, že tak trochu Václav Klaus zaspal ty události, které se v tomto tématu za posledních šest let udály od té doby, co George Bush stáhl svůj podpis z Kjótského protokolu?

Marek LOUŽEK, analytik, Centrum pro ekonomiku a politiku

Nemyslím si. Naopak si myslím, že to je neobyčejně cenný postoj, to, že Václav Klaus jde proti těm módním trendům. Podívejte, a když to má vyargumentované, podívejte, před sto lety byly velkou klimatickou hrozbou ledovce. Titanik narazil na ledovce, tak to bylo podnětem pro řadu přírodovědců, aby psali, že ledovce ohrožují člověka. Ještě v sedmdesátých letech bylo velkou jaksí módou a panika byla z globálního ochlazování, dnes je móda opačná. Takže budme trochu při zemi a já to vnímám, ta slova pana prezidenta a ten projev pana prezidenta právě jako výzvu, abychom zůstali při zemi a určitou pokoru před tím, protože my opravdu nevíme, jak se bude vyvíjet klima za sto nebo dvě stě let.

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Pane Pretele, tak neměli bychom skutečně zůstat trochu při zemi?

Jan PRETEL, klimatolog, ČHMÚ

Já si myslím, že by bylo dobré zůstat při zemi nikolivěk z hlediska vlastních odborných, vědeckých poznatků o tom, jestli se klima otepluje nebo ochlazuje a jak říkal pan Rynda, skutečně ten termín globální oteplování je zavádějící a vlastně degraduje celý tento problém. Správné je říkat o změnách klimatického systému a ty změny podle mého názoru dneska nevidí pouze ten, kdo je vidět nechce. Takže tato věc pro mne aspoň je prostě uzavřená, poněvadž těch podkladů o tom, že se s klimatem světovým i lokálním něco děje, teď tady jsou. Jiná otázka, a tady už já bych se s panem prezidentem na mnoha záležitostech shodl, je otázka ekonomické nadstavby, ale podstatné je, a to pan prezident nikdy bohužel teda jaksí neřekl, on zpochybňuje ty modelové výsledky, ale nikde není řečeno panem prezidentem, že vlastně na těch modelových představách, ne pro předpovědech, ale projekcích do konce jednadvacátého století, že se vlastně podílí i ekonomové, poněvadž ti jsou kromě jiného povinni nám říct, jak bude vypadat ekonomický stav světa a tam bych právě spatřoval úlohu ekonomů, tedy i pana prezidenta.

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Pane předsedo Bursíku, na tyto ekonomické otázky nadstavby bych se ráda zeptala vás. Podle prezidenta Klause je riziko změn na Zemi velmi malé a právě ty náklady, které toto riziko velmi malé chtějí, jak se mu chtějí vyhnout, tak jsou neúnosně vysoké. Řekněte, je vůbec možné najít shodu mezi politiky, ekonomy a ekology v tom najít shodu, kolik investovat a jakým způsobem, aby to mělo smysl?

Martin BURŠÍK, vicepremiér, předseda strany /SZ/

No, určitě. Tím, vlastně tím průsečíkem těch názorů je koncept udržitelného rozvoje, který představila před dvaceti lety norská ministerská předsedkyně Gro Harlem Brundtland. A ta vlastně ukázala, že my můžeme mít současně ekonomický rozvoj, jestliže budeme investovat do moderních technologií, efektivity, inovací, modernizace na straně jedné a na straně druhé můžeme tímto způsobem chránit životní prostředí, a to jsou přesně konkrétní opatření, která vlastně navrhuje Evropská unie, snížit emise skleníkových plynů o dvacet procent, snižovat to tím způsobem, že budeme nahrazovat

fosilní energie obnovitelnými zdroji, energetickými úsporami, alternativními palivy, a tak dále. A tady je jedna důležitá zpráva, vlastně ekonomická analýza klimatických změn, který, kterou vypracoval tým pod vedením Nicolase Sterna pro britsko vládu a ta říká, že máme dvě možnosti. Buď začneme jednat ihned, a to byl i projev Sarkozyho dnes na tom jednání v New Yorku, anebo, a v tom případě nás to bude stát zhruba jedno procento hrubého domácího produktu světového ročně, anebo budeme otálet a pak ty důsledky se mohou rovnat světové válce a bude to dvacet procent z HDP, čili tady jsme v situaci, kdy celý svět mobilizuje. Já tu konferenci beru velmi pozitivně, protože tam vystoupily, vystoupily klíčové politické osobnosti a shodly se na nezbytnosti konkrétní akce a konkrétních závazků a cílů ve snižování emisí skleníkových plynů a pak tady my v České republice jaksí diskutujeme o projevu jednoho člověka, který tam vystupoval víceméně za sama sebe, ani neměl mandát české vlády, to jeho vystoupení bylo v rozporu s pozicí Evropské unie a České republiky a my tomu věnujeme tolik pozornosti, čili já bych rád jaksí napřel pozornost na tu skutečnost, že svět se začíná shodovat v tom, že je potřeba koordinovaně na globální úrovni přistoupit k akci, a to je pro mě předpremiéra konference, která bude v prosinci na Bali v Indonésii, kde já, kde mně bude ctí vést českou delegaci a tam už mohou garantovat, že tento typ projevu za Českou republiku tam nezazní.

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Pane Ryndo, když se ale zatím nedá prokázat, nakolik člověk skutečně ovlivňuje ty probíhající už změny, jaký smysl má skutečně investovat třeba velké peníze právě do těch emisí a ne třeba na to, připravit se na to, jaké ty změny nastanou, protože ony zřejmě nastanou, ať už s emisemi, nebo bez nich.

Ivan RYNDA, sociální ekolog, Fakulta humanitních studií UK

Výborně. Tohle je, myslím, legitimní, hozená rukavice z toho projevu, který dnes máme ke škodě věci před sebou, protože bychom se neměli bavit ad hominem, ale skutečné věcné problematice, totiž analýza nákladů a užítku. A v tom já dávám ekonomům velmi zapravdu. My bychom se měli bavit o tom, jestli je levnější přizpůsobení se globálním změnám klimatu nebo snaha těm změnám zabránit. Princip předběžné opatrnosti nám velí začít okamžitě s opatřeními, která jim mohou zabránit, protože to bude jednoznačně levnější. A dovolil bych si v té věci jeden přírůstek. Ono je velmi rozumné za určitých okolností nechat trh a jeho neviditelnou ruku vyvažovat náklady a užítky. Ale jenom do okamžiku, když pan kolega Loužek zmínil ten plovoucí Titanic, dokud se s námi Titanic nepotápí. Planeta Země je v tomto okamžiku ekonomicko-environmentálním Titanicem, kdy trh přestává fungovat, protože jsme jeho palubu jednoduše přetížili. A my už teď musíme sáhnout k opatřením nesmírně razantním, abychom se nepotopili.

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Pane Loužku, vy ale zastáváte názor, tuším, podobný jako prezident Václav Klaus, že naopak si se změnami planety volný trh sám poradí. Je to tak?

Marek LOUŽEK, analytik, Centrum pro ekonomiku a politiku

Se změnami planety, já nevím, jestli, jestli jde o změnu planety. Tady ...

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Mluvíme o změnách planety.

Marek LOUŽEK, analytik, Centrum pro ekonomiku a politiku

Já bych tu navázal na to, co tady říkal, co tady říkal ...

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Jestli aspoň některé připouštíte ty změny.

Marek LOUŽEK, analytik, Centrum pro ekonomiku a politiku

... pan Pretel. Nejdřív bych tady chtěl říct, globální změna klimatu, myslím, že tady někdo zpochybňuje změnu klimatu. Nikdo nezpochybňuje změnu klimatu. Změny klimatu jsou tady odpradávná. Ty tady byly vždycky. Někdy se otepluje, někdy se ochlazuje, a tak dále, změny klimatu, to je permanentní změna, která v přírodě probíhá, a to, co se děje dnes, to není nic mimořádného, to je prostě standardní průběh, ale ...

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Takže byste nedělal nic, ani byste se nepřipravoval na případné změny, ani byste nesnižoval emise, čekal byste, co s tím udělá volný trh?

Marek LOUŽEK, analytik, Centrum pro ekonomiku a politiku

Neřekl jsem, volný trh je samozřejmě úžasný nástroj k alokaci zdrojů, je nejefektivnějším nástrojem, jaký, jaký lidstvo k dispozici má, snažit se ho nějakým způsobem omezovat, regulovat, nakonec vede ke škodě věci. Prostě centrální řízení atmosféry, to je, to skončí stejně špatně jako centrální plánování čehokoliv, to prostě k ničemu, k ničemu není. Nechme to na té přírodě. Příroda si pomůže sama. Nezasahujeme do přírody. Neplánujme, necentrálně plánujme přírodu.

Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Pane Pretele, stručná reakce na toto?
Jan PRETEL, klimatolog, ČHMÚ

Ne, já si myslím, že jako nejde o to centrálně plánovat atmosféru. Tady jde o to prostě, jaksi vědět, že samozřejmě i člověk se na těch změnách podílí. Já vůbec netvrdím, že se podílí dominantním způsobem. Podílí se významným a nechtějte se mě ptát na to, co to je, jako číselně, co to je významný. Je to významný podíl a mojí povinností je emise nějakým způsobem snižovat, volit nízkouhlíkaté nebo neuhlíkaté technologie, ale i jádro, ne jen obnovitelné zdroje, ale i to jádro, ale to, co už tady nastínil pan kolega Rynda. Adaptační opatření si myslím, že je ten hlavní cíl, který bychom teda také měli sledovat a myslím si, že i na toto pan prezident v tom projevu myslel.
Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Pane předsedo Bursíku, mám na vás ještě jednu aktuální otázku. Vy teď jste na předsednictvu strany, kde jednáte o tom, zda podržíte svou členku Danu Kuchtovou na pozici ministryně školství. Premiér naznačuje, že by ji rád odvolal. Podržíte ji ve funkci?
Martin BURSÍK, vicepremiér, předseda strany /SZ/

No, vy jste mě vytáhli z jednání předsednictva v samém prvopočátku otevřením tohoto bodu, takže je předčasné se na to ptát. My v intencích našeho politického stylu, kde řešíme politické problémy věcně a v tuhle chvíli jsme otevřeli debatu o problémech s operačním programem VaVpl, jak se mu zkráceně říká a personálních problémech a především jsme začali diskutovat výhrady, které má pan premiér, protože koneckonců podle ústavy je to pan premiér, který jmenuje a odvolává ministry a on mne požádal, abych tyto jeho výhrady, které on formuloval několikrát a vnímal to tak, že na ně není reagováno, abych je tlumočil vedení strany a abychom na to zareagovali, ale je předčasné ptát se na ten výsledek.
Daniela DRTINOVÁ, moderátorka

Pane předsedo, já vám děkuju a děkuju i hostům ve studiu. Na shledanou.
Jan PRETEL, klimatolog, ČHMÚ

Na shledanou.
Ivan RYNDA, sociální ekolog, Fakulta humanitních studií UK

Na shledanou.
Marek LOUŽEK, analytik, Centrum pro ekonomiku a politiku

Na shledanou.
Martin BURSÍK, vicepremiér, předseda strany /SZ/

Na shledanou.